

Zeitfragen 16. listopadu 2016

„Praha nás přijala jako své příbuzné“ Jak se Heinrich a Thomas Mannovi stali Čechy Peter Lange, Praha

Vypravěčka

Citátor 1: Thomas Mann

Citátor 2: Heinrich Mann

Citátor 3: Rudolf Fleischmann

Citátor 4: úřední dokumenty/ tisk

Překladatel: Jan Macháček

Překladatelka: Stanislava Češková a Lady Milena Grenfeld Baines

Pokyny k výslovnosti:

Proseč Prósetsch

Macháček Machátschek

Češková Tschéskova

Beneš Bénesch

Heryňak Herýnjak

Masaryk Másaryk

Režie: Atmosféra maloměsta

Vypravěčka:

Proseč, malé město na Českomoravské vrchovině, vzdálené od Prahy zhruba dvě a půl hodiny jízdy autem.

(Krátce nechat atmosféru volně plynout)

Náměstí s kostelem v centru města s 5.000 obyvateli, několik dřevařských závodů. Nenápadné jednopatrové a dvoupatrové domky.

Originální zvuk 1: Macháček / překladatel:

Je pravda, že jsem se s dílem Thomase Manna setkal jen ve škole. V Proseči to byla pro většinu z nás studentů pouze určitá historka.

Vypravěčka:

Uvádí Jan Macháček, který je od roku 2010 starostou města Proseč. A Stanislava Češková, vedoucí matriky a městského archivu v Proseči, dodává:

Originální zvuk 2a-b: Češková / překladatelka:

Já jsem četla jenom román Buddenbrookovi, ale musím se přiznat, že až tak úplně to není můj šálek kávy. Četla jsem je z toho důvodu, že jsem v roce 1992 převzala muzeum. Takže to, že Thomas Mann byl spojen s Prosečí pak vedlo k tomu, že jsem získala informace o panu Fleischmannovi.

Vypravěčka:

Rudolf Fleischmann: v muzeu si můžeme prohlédnout fotografie tohoto muže, majitele prosečské textilní továrny. Na hlavičce dopisního papíru měl uvedeno: „Výrobce ubrusů, ložního a spodního prádla, prvotřídní, levné“.

Originální zvuk 3: Macháček / překladatel

On byl účetní, který pracoval právě v továrně svého tchána. Možná se také

prezentoval jako továrník a měl také akcie, podíl v té firmě jako zeť. Byl velkým obdivovatelem díla Thomase Manna.

Vypravěčka:

Uvádí Jan Macháček, starosta Proseče.

Originální zvuk 4a: Lady Milena / překladatelka

V tom malém městě, v němž jsme žili, se moje celá rodina velmi zajímala o literaturu a umění.

Vypravěčka:

Lady Milena Grenfell-Baines je nejstarší dcerou Rudolfa Fleischmanna, dnes je jí 86 let.

Originální zvuk 4b: Lady Milena / překladatelka

Můj otec hrál na housle a očividně četli aktuální literaturu. Thomas Mann byl jedním z nejvýznamnějších spisovatelů té doby.

Originální zvuk 5: Macháček / překladatel

Byl velkým obdivovatelem díla Thomase Manna, a přestože byl Žid a v Německu se dělo, to co se dělo, prostě věděl, že to, co se chystal udělat, bude jedna z těch nejsprávnějších věcí.

Režie: Hudební pauza

Vypravěčka:

Proseč 1935.

Citátor 3 (Rudolf Fleischmann):

Vážený mistře, naše obec, která je čistě česká, udělila Vašemu panu bratru Heinrichovi domovské právo. Zároveň byl vysloven názor, že nelze vyloučit, že také Vy chcete v Československu podat žádost. Pokud máte takovéto úmysly, prosím sdělte mi to, aby tato záležitost mohla být co možná nejrychleji vyřízena. S úctou.

Vypravěčka:

Tento dopis napsal Rudolf Fleischmann Thomasi Mannovi v listopadu 1935. Nositel Nobelovy ceny za literaturu žil od ledna 1933 ve Švýcarsku. Když se nacisté chopili v Německu moci, byl Thomas Mann právě na turné autorského čtení v sousední zemi. Na radu své dcery Eriky tam zůstal. Pobýval zde jako spisovatel dočasně žijící v zahraničí, nikoliv ještě jako emigrant. Vůči nacistům doposud nezaujal na radu svého nakladatele Samuela Fischera veřejné stanovisko, neboť jeho knihy ještě mohly v Německu vycházet. Ovšem jeho dcera Erika na něj tlačila, aby konečně veřejně vystoupil. Když mu univerzita v Bonnu odebrala čestný doktorát, nastala konečně ta chvíle, aby s nacistickým režimem vyrovnal účty a přihlásil se k emigraci.

Citátor 1 (Thomas Mann)

Kam přivedli Německo během necelých čtyř let? Zruinované, duševně a fyzicky vyčerpané z válečného zbrojení, kterým ohrožuje celý svět, brzdí ho a brání mu naplňovat jeho vlastní úkoly, obrovské a naléhavé úkoly spojené s mírem.

Vypravěčka:

Od této chvíle to bylo jasné: také on bude zbaven německého občanství, stejně jako jeho bratr Heinrich a jeho děti Klaus a Erika. A co potom? Bratr Heinrich mu v červenci 1936 píše:

Citátor 2 (Heinrich Mann):

Rakousko nyní spěje k brzkému konci. Chceš tam získat státní občanství? Tato zacházka by pak vedla k Hitlerovi. Proto si přeci jen pochvaluji mé Československo, ten mateřský přístav Ruska. Dobrák Fleischmann o Tebe projevil zájem, bylo by to vrcholnou událostí jeho života.

Vypravěčka:

Rudolf Fleischmann, komunální politik z českého městečka Proseč, již Heinrichu Mannovi zásadním způsobem pomohl: v době, kdy již neměl německé občanství a potřeboval cestovní pas. Starší bratr Thomase Manna opustil Německo pár dnů po převzetí moci nacisty, 12. února 1933, a vydal se do Francie. Jeho jméno bylo na

prvním seznamu osob zbavených německého občanství. Být bez státního občanství znamenalo být bez ochrany – což byl jeden z řady problémů, kterým musel Heinrich Mann čelit.

Citátor 2 (Heinrich Mann):

Milá Mimi, zásadní změna okolností mne nutí k tomu, abych Ti sdělil, že již nemohu déle hradit Tvoje živobytí.

Vypravěčka:

Mimi je Maria Kannova [správně Marie Kánová], česká herečka a bývalá manželka Heinricha Manna. Společně s dcerou Leoníí se navrátily do Prahy. Své bývalé ženě píše z Nice: jde o peníze a obživu, o budoucnost dcery a o to, jakým způsobem by bylo možné před nacisty zachránit opuštěný mnichovský byt s nábytkem, archivem a knihovnou. Heinrich Mann píše své dceři v dubnu 1933:

Citátor 2 (Heinrich Mann)

Nyní spatřuji pouze jedinou možnost záchrany bytu, to jest jeho obsahu. Musíte neprodleně získat československé občanství. Nechám na Tebe přepsat vlastnické právo na vybavení bytu a s pomocí českého vyslanectví v Mnichově dojde k uvolnění bytu.

Vypravěčka:

Tahanice o majetek trvaly po celý rok. Ale nakonec se skutečně podařilo dostat vybavení mnichovského bytu do Prahy. Když se o tom Heinrich Mann dozví, napíše Mimi Kannové v květnu 1934:

Citátor 2 (Heinrich Mann):

Tato zpráva je nadmíru příznivá, obzvláště pro naši dceru. Zachránila jsi toho pro ni mnoho a ona Ti bude za to navždy vděčná.

Vypravěčka:

V říjnu 1934 přijel Heinrich Mann do Prahy, kde měl přednášku. K setkání s prezidentem nedošlo, neboť staříčkový Masaryk již byl příliš sláb. Ale jeho kancelář

mu sdělila: pokud jako spisovatel bez státního občanství nalezne v ČSR obec, která mu přizná domovské právo, může získat československé státní občanství. Svolné se k tomu zdálo být sudetské město Liberec. Mann tam poslal svoji žádost. Ovšem ani za osm měsíců se nic nestalo, probíhala veřejná diskuze i politické tahanice. Heinrich Mann svoji žádost nakonec stáhnul zpět. To vše sledoval Rudolf Fleischmann prostřednictvím tisku. Mladý radní města dostal nápad: domovské právo by mu mohla poskytnout Proseč.

Citátor 3 (Fleischmann):

Za Benešovu stranu jsme byli dva. Šel jsem za naším poštmistrem Fritzem, který byl jedním ze dvou sociálních demokratů zastoupených v městské radě. Potom jsem mluvil s továrníkem Novákem, výrobcem dýmek a hlavou katolíků s deseti mandáty. Okamžitě přislíbil svoji podporu. Pak jsem navštívil starostu a také on byl toho názoru, že bychom měli Heinrichu Mannovi pomoci.

Vypravěčka:

Rudolf Fleischmann píše Heinrichu Mannovi:

Citátor 3 (Rudolf Fleischmann):

Vážený mistře. Z denního tisku jsem vyvodil, že Liberec odložil projednání Vaší žádosti o uznání občanského práva. Po učiněném jednání s členy našeho městského zastupitelstva by mi bylo ctí, kdybyste se se svojí žádostí obrátil na nás.

Vypravěčka:

O pár dnů později přišla odpověď z Nice. Heinrich Mann zaslal společně se svým rodným listem i podepsanou žádost a plnou moc.

Citátor 3 (Fleischmann):

Již 21. srpna 1935 bylo svoláno tajné zasedání městské rady. Devíti hlasy z patnácti bylo usneseno, že se Heinrichu Mannovi přiznává domovské právo, což bylo předpokladem pro udělení československého státního občanství. Naše rozhodnutí jsme ponejprv ponechali v tajnosti, neboť jsme se obávali protestů stran nacistů.

Vypravěčka:

Celý byrokratický proces trval ještě několik měsíců. Poté ovšem obdržel Heinrich Mann v Nice dopis československého konzula v Marseille. Dne 24. dubna má na konzulátě složit přísahu na československou ústavu.

Citátor 4:

Zápis. Pan Louis Heinrich Mann, narozen roku 1871 v Lübecku, náboženství evangelicko-luteránského, rozvedený, byl požádán, aby se dostavil na úřad v záležitosti nařízení Zemského úřadu v Praze ze dne 11. března 1936 a s ohledem na jeho přijetí v československém státě bylo objasněno, jaký význam má toto dobrodiní, že mu bude poskytnuta stejná ochrana jako všem zdejšími občanům.

Citátor 2 (Heinrich Mann):

Opakoval jsem česká slova, samozřejmě špatně, neboť jsem je neznal. Kým jsem byl, když mě tento národ přijal s úctou jako muže zapuzeného svým vlastním národem a prohlásil mě za sobě rovného i v úplné opuštěnosti? My, celé pronásledované Německo, intelektuální, svobodné, jsme v této jediné zemi nebyli pouze netečně trpěni: Praha nás přijala jako své příbuzné.

Vypravěčka:

Heinrich Mann však svůj nový domov nikdy nespatriil, zemřel v roce 1950 v Kalifornii jako Čech.

V roce 1935, když udělení československého občanství Heinrichu Mannovi vyjde veřejně najevo, jsou stateční radní města Proseč vystaveni řadě slovních útoků.

Citátor 3 (Rudolf Fleischmann):

Nikdy by nás nenapadlo, že by nás mohlo napadnout 46 německých novin. Měl jsem štěstí, že když se jednoho dne objevilo německé auto se dvěma „džentlmeny“, kteří se ptali na mou adresu, reagovali mí dva přátelé velmi ostražitě. Duchapřítomně poslali vůz špatným směrem a pak běželi za mnou, aby mě varovali.

Hudba

Vypravěčka:

O pár týdnů později, 14. května 1936, navštíví Rudolf Fleischmann, starosta **Herynak** [správně Herynek] a jeho zástupce, poštovník Fritz, Prahu. Mají být přijati prezidentem Benešem, kterému chtějí udělit čestné občanství města Proseče.

Citátor 3 (Fleischmann):

Vyptával se na životní podmínky v našem městečku. A najednou se otočil ke mně a řekl, že je dobře informován o tom, co jsme učinili pro Heinricha Manna. Požádal mě, abych navštívil Thomase Manna a sdělil mu, že se jedná o jeho, Benešovo, přání, aby se také on stal československým občanem.

Vypravěčka:

Thomas Mann a Edvard Beneš se znají. Československo zůstává jednou z posledních demokracií v Evropě.

A Thomas Mann dává při své návštěvě najevo, jak moc si tohoto státu váží.

Originální zvuk 6: Projev Thomase Manna

v němž ještě vládne demokracie v tom ryzím a opravdovém smyslu, ve shodě s vůlí a duchem jeho zakladatele, prezidenta Masaryka a jeho nástupce Edvarda Beneše.

Vypravěčka:

Z pověření prezidenta tedy píše Rudolf Fleischmann Thomasi Mannovi, který ho pozve na návštěvu. 5. srpna 1936 Fleischmann odlétá z Prahy do Curychu. Peníze na letenku mu poslal Thomas Mann. Další den ráno odjíždí z Curychu vlakem do Küsnachtu. Na nádraží vyzvednou komunálního politika Golo a Klaus Mannovi. „Dojemně naivní člověk“, poznamenává si poté Klaus Mann do svého deníku. V jedenáct hodin stojí Rudolf Fleischmann v ulici Schiedhaldenstraße přede dveřmi vily s výhledem na jezero, ve které rodina Mannova žije.

Citátor 3 (Fleischmann):

Srdce mi bilo jako studentovi před první schůzkou. Zazvonil jsem a krátce nato se objevila služebná v černých šatech a bílém čepičku, a když jsem vyslovil své jméno,

objevil se za ní vysoký muž – ano, nositel Nobelovy ceny, čestný doktor řady univerzit, autor Buddenbrookových a Kouzelného vrchu.

Vypravěčka:

Ten si do svého deníku poté zapíše:

Citátor 1 (deník Thomase Manna):

K jídlu pozván pan Fleischmann z Proseče, dojemný člověk, který se svatou horlivostí usiluje o udělení občanství mně a mojí rodině. Živá rozprava.

Citátor 3 (Fleischmann):

Všimnul jsem si, jak je Thomas Mann vzrušený a nervózní, když jsem mu vysvětlil, že musí podat formální žádost a že od něj také potřebuji vystavení plné moci. Musela to být pro něj jako německého spisovatele, který se celou svojí duší upsal německé kultuře, strašlivá chvíle: projít tímto zlomem a zaslat žádost českému městu.

Vypravěčka:

Fleischmann dostane hlavičkový papír Thomase Manna a napíše na něj na psacím stroji žádost adresovanou městu Proseč o udělení domovského práva a dále i plnou moc. Thomas Mann si do svého deníku poznamená:

Citátor 1 (deník Thomase Manna):

Podivuhodný, snad i pamětihodný den. Podepsal jsem žádost o udělení občanství adresovanou české obci.

Vypravěčka:

Když Rudolf Fleischmann letěl nazpět domů, měl v kufříku žádost a plnou moc Thomase Manna a vedle toho i rodné listy jeho rodinných příslušníků a žádosti Klause a Gola Mannových. Také oni měli získat od jeho města domovské právo. Podklady předal městské radě, ale po zkušenostech s Heinrichem Mannem se nyní nejedná o žádnou samozřejmou věc. Strach z prodloužené ruky nacistického režimu vzrostl. Fleischmann musí ostatní členy hodně přesvědčovat a o pomoc žádá místního faráře, pátera Jeřábka.

Citátor 3 (Fleischmann):

Vyprávěl jsem mu o svých obavách. Páter Jeřábek mi rozuměl a vyzval mě, abych šel další neděli na bohoslužbu. Ten den kázal o citátech z románu Thomase Manna „Josef a jeho bratři“. Věděl jsem, že máme vyhráno.

Vypravěčka:

18. srpna 1936 schválí městská rada 12 hlasy z celkových 16 udělení domovského práva Thomasi Mannovi, jeho ženě Katie a nezletilým dětem Elisabeth a Michaelovi. Schválena je i žádost Gola Manna. Žádost Klause Manna byla schválena již o pár dnů dříve. Rudolf Fleischmann okamžitě přeposílá všechny podklady Zemskému úřadu v Praze. Díky přímlově přátel činných v politice a také díky prezidentu Benešovi je celá záležitost bez průtahů vyřízena.

Hudba

Vypravěčka:

19. listopadu 1936 je v Curychu jasná obloha a přívětivé počasí. Toho dne získá Thomas Mann československé občanství:

Citátor 1 (deník Thomase Manna):

S Katiou a nejmladšími dětmi na československém konzulátu, kde se uskutečnila má slavnostní přísaha pro státní příslušnost. Mimořádná událost.

Vypravěčka:

Je ovšem nejvyšší čas. Protože o pár týdnů později, 5. prosince 1936, vyjde v deníku Völkischer Beobachter oznámení ministra vnitra Wilhelma Fricka, v němž je sděleno, že Thomas Mann již není Němcem, nýbrž byl německé státní příslušnosti zbaven.

Citátor 4:

Opakovaně se účastnil prohlášení mezinárodních spolků většinou s židovským vlivem, které byly obecně známy svým nepřátelským postojem vůči Německu. Svá prohlášení v poslední době opakovaně spojoval s otevřenými nepřátelskými útoky proti Říši.

Vypravěčka:

V lednu 1937 podnikne Thomas Mann přednáškové turné do Prahy a Budapešti, což je příležitostí k osobnímu poděkování prosečským občanům. Naplánována je tedy cesta do středních Čech. V Praze je nositel Nobelovy ceny přivítán a oslavován jako nový občan. Přijme ho prezident Beneš a při té příležitosti může poděkovat i jemu. Novináři z periodika „Montag“ v rozhovoru sdělí:

Citátor 1 (Thomas Mann):

Jsem rád a šťasten, že jsem občanem tohoto státu, a pražským úředním instancím jsem velmi vděčný za to, že mi toho umožnily tak rychle dosáhnout. Jsem hrdý, že patřím k tomuto státnímu zřízení, jehož politické a duchovní postoje odpovídají mým vlastním názorům.

Vypravěčka:

Další den jede do Proseče.

Citátor 1 (deník Thomase Manna):

O půl jedné odjezd z hotelu autem ministerstva zahraničí do Proseče. Fleischmann, Golo, dva kameramani. Cca 3 tříhodinová cesta, zpočátku mně nebylo dobře, po občerstvení se to zlepšilo. Káva u poštmistra. Poté zasedání obecní rady s projevem starosty a poštmistra. Děkování. Dopisy občanů.

Citátor 4: Prager Tagblatt

V malém, skromném pokoji, který slouží jako zasedací sál, byl Thomas Mann přivítán starostou.

Vypravěčka:

Uvádí další den Prager Tagblatt. Jeho reportér také přijel do Proseče, městyse s 1200 obyvateli, o němž doposud v Praze nikdo neslyšel.

Citátor 4: Prager Tagblatt

Zástupce starosty pak z části německy přivítal básníka jako nového občana, který byl v Německu zbaven občanství, protože hájil pravdu.

Před obecním výborem se shromáždili obyvatelé a básník byl na ulici srdečně přivítán novými spoluobčany. Tři dělníci přivítali Thomase Manna ve francouzském, anglickém a českém jazyce jako československého občana a popřáli mu, aby se zde cítil jako doma stejně jako oni.

Vypravěčka:

Dalšího dne v Budapešti se novinář Imre Bekessy setkal s Thomasem Mannem, který byl nezvykle klidný a uvolněný. Když se ho zeptal, co je důvodem jeho dobré nálady, vytáhl Mann z kapsy svůj světle žlutý cestovní pas.

Citátor 1 (Thomas Mann):

Představte si, že mám cestovní pas! A všechno šlo hladce. K získání visa již nemusím předkládat žádné jiné doklady. Jsem nyní českým občanem. A za tento pas vděčím panu Rudolfu Fleischmannovi z Proseče, který tam vyrábí kapesníky. Je to dobrosrdečný, soucitný člověk. Bůh žehnej panu Fleischmannovi.

Vypravěčka:

S československými pasy odjíždí Thomas a Katia Mannovi v létě 1937 do Spojených států. Zde postupně dospějí k rozhodnutí, že Švýcarsko opustí a usadí se v USA. Nevraživost nacistického tisku vůči jeho pomocníkům však Thomase Manna nenechává netečným.

Také Rudolf Fleischmann je pod tlakem. Někteří jeho spoluobčané považují Thomase Manna za nevděčného. Šlo mu prý jen o pas.

Citátor 1 (deník Thomase Manna):

Nový dopis od Fleischmanna o pohoršení a štvání v Československu kvůli mému vystěhování zde přispívá k rozladění.

Vypravěčka:

V červenci 1938 se Katia a Thomas Mannovi ještě vrátí do Švýcarska, aby připravili stěhování. Do pronajatého domu v Princetonu se nastěhují 29. září 1938, tedy přesně v den, kdy prostřednictvím Mnichovské dohody byly nacistickému režimu vydány Sudety. Rudolf Fleischmann mezitím žije se svou rodinou v Praze. Vede redakci lékařského časopisu a zároveň je tajemníkem Společnosti Thomase Manna, která pomáhá spisovatelům v exilu. Dne 13. března 1939 jej navštíví dva pánové z ministerstva sociálních věcí.

Citátor 3 (Fleischmann):

Řekli mi, že mají jisté důkazy, že v nejbližších dnech dojde k invazi do Československa. Proto jsem měl zničit všechny podklady a uprchnout.

Vypravěčka:

V Praze a Proseči se nyní ukrývá, zakopává nebo ničí vše, co souvisí s rodinou Mannových: knihy, dokumenty, zápisy. Rudolf Fleischmann se dalšího dne vydává do Berlína.

Citátor 3 (Fleischmann):

Věděl jsem, že tam mě nebude nikdo hledat. Cestou jsem ve vlaku potkal ženu s britským pasem. Dali jsme se spolu do řeči a sdělil jsem jí, kdo jsem a důvod mé cesty. Zнала tu příhodu s Mannovými a nabídla mi pomoc.

Vypravěčka:

Ta žena žije v Berlíně. Fleischmann se nejprve ubytuje v jejím bytě. Večer se zde objeví muž v uniformě:

Citátor 3 (Fleischmann):

Umíte si představit, jak jsem byl šokován a vyděšen. Přišel ke mně, podal mi ruku a řekl: Jsem velmi potěšen, že mohu poznat toho, kdo pomohl Thomasu Mannovi. Představil se: plukovník Joachim Schreiber, spojka wehrmachtu na ministerstvu zahraničí.

Vypravěčka:

Tento Joachim Schreiber převezde Rudolfa Fleischmanna bezpečně do Kolína nad Rýnem. S uniformou a údajným cestovním příkazem projdou všemi kontrolami. Z Kolína Fleischmann letí přes Brusel do Londýna. Jako uprchlík bez peněz, který ještě k tomu nesmí pracovat, se obrací na Thomase Manna s prosbou o pomoc. Ten okamžitě reaguje.

Citátor 1 (Thomas Mann):

Milý pane Fleischmanne, je pro nás uklidněním, že se nacházíte alespoň v osobním bezpečí. Malá podpora k usnadnění Vaší situace již Vám byla zaslána – bohužel se zpožděním. Nemohu uhradit celou částku, jakou potřebujete, což zajisté pochopíte. Také můj život je složitý, s řadou naléhavých požadavků.

Vypravěčka:

Obě Fleischmannovy dcery, Milena a Eva, mohou otce následovat na konci července 1939 posledním z tzv. Wintonových vlaků, který odjede z Prahy. Nicolas Winton, britský burzovní makléř, zorganizoval pro ohrožené židovské děti několik zvláštních vlaků a našel pro ně v Anglii rodiny. Zachránil tak přes 600 dětí, mimo jiné i Milenu a Evu.

Originální zvuk 7: Lady Milena / překladatelka

Moje matka nás přivezla na nádraží. Měla jsem výpadek. Dodnes si nemohu vzpomenout, jak jsem se dostala do vlaku a jak jsem ho opustila. Na co si vzpomínám je, že moje sestra Eva, které bylo tři a půl roku, nikdy neplakala. A když si prohlížíte fotografie, které byly pořízeny po příjezdu do Anglie, tak na nich vypadá úplně strnule.

Vypravěčka:

S velkou dávkou štěstí se v roce 1940 také Fleischmannově ženě podařil útek do Velké Británie, a to přes Norsko – několik týdnů po vpádu německých vojsk. Trvalo pak ještě několik měsíců, než Fleischmannovi opět bydleli společně pod jednou střechou. V Prestonu v severozápadní Anglii získal Rudolf Fleischmann práci účetního v mlýně. Také po skončení války zůstala rodina ve Velké Británii.

Originální zvuk 8: Lady Milena (M10) / překladatelka

Myslím si, že kdyby se mohl vrátit domů, že by to udělal rád. Ale moje nevlastní matka – moje matka zemřela velmi brzy – pocházela z Lotyšska a přežila ruskou revoluci. Rozhodla, že zůstaneme v Anglii.

Vypravěčka:

Fleischmann se stane členem Labour-Party a Fabian Society. Do společnosti na severozápadě Anglie však nikdy skutečně nezapadne. A ve svém srdci stále zůstává Čechem.

Originální zvuk 9: Lady Milena (M10) / překladatelka

Několikrát se tam vrátil, dokonce i v době, kdy komunisté převzali moc, a my jsme byli překvapeni, že ho nikdy nezatkli. Protože on vždy otevřeně říkal to, co si myslel. A v Praze vždy pobýval v hotelu, o němž každý věděl, že všechny rozhovory jsou tam odposlouchávány.

Vypravěčka:

Kontakt k Thomasi Mannovi během let opadl, ale nikdy nebyl úplně přerušen. Spisovatel přijal v roce 1944 americké občanství, což ovšem vysvětlil jak exilovému prezidentu Benešovi, tak i Fleischmannovi. Oba k tomu vyjádřili své pochopení. Okupací Československa se Mannovi opět stali Němci a okamžitě byli občanství zase zbaveni. Prosečská městská rada to reviduje hned na konci války a spisovatele jmenuje čestnými občany. Thomas Mann městské radě píše:

Citátor 1 (Thomas Mann):

Tento akt nově nabyté svobody a šlechtnosti, která přese vše, co český národ utrpěl stran Němců, neváhá projevit rodilému Němci úctu a sympatie, mne skutečně dojal a dovolte mi, abych Vám vyslovil můj upřímný dík.

Vypravěčka:

V dubnu 1949 se Thomas Mann a Rudolf Fleischmann setkají ještě jednou, v Londýně.

Citátor 3 (Rudolf Fleischmann):

Vyprávěl jsem mu, že již nevlastním jedinou jeho knihu s věnováním. Nato mně daroval výtisk své novely a napsal do něj následující věnování: Rudolfu Fleischmannovi, muži z Proseče, s trvalou úctou.

Originální zvuk 10, atmosféra: brána hřbitova a kroky, potom Stanislava Češková

Vypravěčka:

Stanislava Češková, vedoucí matriky a prosečského městského archivu, nám na hřbitově ukazuje hrob Rudolfa Fleischmanna. Zemřel v lednu 1966 v Prestonu, chtěl však být pochován v české vlasti.

Originální zvuk 11: Macháček (Proseč_BM_Tod) / překladatel

Chtěl se vždycky vrátit. Ale až do roku 1989 byla tato urna zde někde ukryta.

Vypravěčka:

Jan Macháček, který je od roku 2010 starostou Proseče.

Po roce 1989 získal Rudolf Fleischmann oficiální čestný hrob. Na náhrobku jsou uvedeny jeho zásluhy:

Citátor 4:

Organizátorovi domovského práva obce Proseč pro bratry Mannovi v letech 1935 až 36.

Vypravěčka:

V roce 1996 se v historii Proseče a Mannových začíná psát nová kapitola. Stanislava Češková si na tu událost ještě přesně vzpomíná:

Originální zvuk 12: Češková (Češková_vztah k paní Mileně) / překladatelka

Já jsem v tu dobu prováděla v muzeu dvě dámy a pána. Prohlíželi si fotografie a potom ta paní najednou řekla: To je můj tatínek. A já jsem jí odpověděla: Ale to je Rudolf Fleischmann. A ona řekla: Ano, to je můj tatínek. Já jsem dcera. Já jsem Milena.

Vypravěčka:

Vzniklo z toho dvacetileté přátelství a intenzivní výměna mezi Prestonem a Prosečí. Milena a Eva, obě dcery Rudolfa Fleischmanna, jsou od roku 2012 čestné občanky a in memoriam i jejich otec.

Starosta Macháček inicioval pracovní skupinu, která zkoumá historii spojenou s bratry Mannovými a Rudolfem Fleischmannem. Městečko Proseč, které má dnes 5000 obyvatel, prošlo hlubokou strukturální přeměnou. Textilky a fabriky na výrobu dýmek, které kdysi zaměstnávaly 2000 osob, zmizely. Vznikly zde nové firmy, převážně z dřevařského odvětví. Byly to obtížné časy.

Originální zvuk 14: Macháček / překladatel

Mým cílem bylo v lidech probudit určitou hrdost, protože ta tady chyběla. Lidé si mysleli, že žijí v šedém, špinavém městě. Mí předchůdci a předci jiných lidí vykonali ve vztahu k historii spojené s Rudolfem Fleischmannem a bratry Mannovými obrovské věci. Já jsem hrdý na to, že tuto historii můžeme více propagovat a myslím si, že celá řada občanů je už také hrdá.
